



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.410.029.02.2019

Przemysław Pacia
Prezes Zarządu
Stadniny Koni „Iwno” sp. z o.o.
Iwno, Park Mielżyńskich 1
62-025 Kostrzyn

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/046 Państwowa hodowla koni w Polsce

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Stadnina Koni "IWNO" Sp. z o.o.; ul. Park Mielżyńskich 1/1, 62-025 Iwno (dalej „Spółka” lub „Stadnina”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Przemysław Pacia, Prezes Zarządu Spółki, od 23 września 2014 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Warunki utrzymania koni w Spółce. 2. Hodowla koni w Spółce. 3. Gospodarowanie majątkiem Spółki.
Okres objęty kontrolą	Okres od 1 stycznia 2015 r. do dnia zakończenia kontroli ¹ . Dla realizacji celów kontroli przewiduje się zbadanie dowodów sporządzonych w okresie wcześniejszym, mających istotny wpływ na działalność objętą kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontrolerzy	1) Piotr Kręt, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/163/2019 z 30 października 2019 r. 2) Paweł Siuda, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/164/2019 z 31 października 2019 r. (akta kontroli str. 1-4)

¹ tj. do dnia 18 grudnia 2019 r.

² Dz. U. z 2019 r. poz. 489 ze zm., dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Stadnina Koni w Iwnie w okresie od 1 stycznia 2015 r., w tym po przejęciu stadniny koni w Golejewku w dniu 31 grudnia 2015 r., zapewniła prawidłowe warunki utrzymania i sprzedaży koni. Spółka realizowała cele i zadania w zakresie hodowli koni. Prawidłowo dokumentowano przeglądy hodowlane oraz rzetelnie i terminowo realizowano obowiązki sprawozdawcze wobec właściciela. Spółka (z wyjątkiem dot. przeglądów okresowych obiektów budowlanych) wykonała zalecenia pokontrolne sformułowane po kontroli NIK przeprowadzonej w 2013 r.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły m.in. nieprzeprowadzania wymaganych ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane⁴, kontroli okresowych zarówno rocznych jak i 5-letnich, nierzetelnego prowadzenia ksiąg obiektów budowlanych dla budynków wykorzystywanych do hodowli koni, zarówno w oddziale w miejscowości Golejewko, jak również w oddziale Iwno oraz niezgłoszenia do nadzoru budowlanego, wybudowanej w styczniu 2018 r. hali treningowej, którą użytkowano od listopada 2018 r.

Mimo posiadania przez Spółkę procedury wyceny i sprzedaży koni, proces ich sprzedaży, w badanym okresie, odbywał się na podstawie wycen, które nie zawierały wymaganej wewnętrznymi przepisami szczegółowości, a znaczną część transakcji zawierano z pominięciem wewnętrznych procedur. W jednym z dwóch zaistniałych w okresie objętym kontrolą przypadków, sprzedaż konia ze stada zarodowego odbyła się wbrew zasadom ustalonym przez właściciela – bez jego zgody.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Warunki utrzymania koni w Spółce.

1.1 Warunki utrzymania koni

Opis stanu faktycznego

Zgodnie z pięcioma protokołami kontroli Powiatowego Lekarza Weterynarii w Poznaniu⁶ oraz jednym protokołem kontroli Powiatowego Lekarza Weterynarii w Rawiczu⁷ zwierzętom zapewniono właściwy dobrostan i warunki utrzymania zgodne z ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt⁸ i rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej⁹. W stajniach Spółki przestrzegano warunków weterynaryjnych określonych w ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt¹⁰, a także w rozporządzeniu z dnia 18 września 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków weterynaryjnych, jakie muszą spełniać gospodarstwa

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 1186.

⁵ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Przeprowadzonych w dniach 6.08.2015 r., 1.08.2016 r., 18.08.2017 r., 24.10.2018 r., 25.11.2019 r.

⁷ Przeprowadzonego w dniu 9.02.2015 r.

⁸ Dz. U. z 2019 r. poz. 122 ze zm.

⁹ Dz. U. z 2019 r. poz. 966

¹⁰ Dz. U. z 2018 r. poz. 1967

w przypadku, gdy zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego pochodzące z tych gospodarstw są wprowadzane na rynek¹¹.

(akta kontroli str. 442-474, 496-543)

W Stadninie przeprowadzano coroczne jesienne przeglądy hodowlane, w wyniku których podejmowano decyzje o włączeniu bądź wyłączeniu koni ze stada podstawowego. W przeglądach każdorazowo uczestniczyli: przedstawiciel Agencji Nieruchomości Rolnych („Agencja” lub „ANR”) a następnie KOWR¹² a także Prezes Zarządu oraz Główny Hodowca.

(akta kontroli str. 983-1026, 1029-1038)

Prowadzone książki leczenia koni w latach objętych kontrolą były zgodne z wymogami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi¹³ w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji. Zawierały one m.in.: opis i numer identyfikacyjny, wiek oraz wagę leczonego zwierzęcia; rozpoznanie choroby; zastosowane produkty lecznicze lub pasze lecznicze; zabiegi lecznicze lub profilaktyczne oraz zalecenia lekarskie.

(akta kontroli str. 774-820)

Stosowane w Spółce, niesformalizowane, zasady żywienia i pojenia koni były zgodne z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie minimalnych warunków utrzymywania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej¹⁴.

(akta kontroli str. 751-753, 761-763)

Z wyjaśnień Prezesa Spółki wynika, że ustalane dawki żywieniowe koni są od trzech lat konsultowane z profesjonalną firmą, która opiekuje się stajnią. Wytyczne otrzymują Koniuszy obu oddziałów, którzy przekazują je załodze podającej koniom odpowiednie dawki paszy. Inne dawki mają klacze w laktacji, jałowe czy w niskiej ciąży, oddzielnie są planowane dawki dla roczniaków i źrebaków z danego roku oraz ogierów.

(akta kontroli str. 752)

Przeprowadzone oględziny w stajniach koni w Iwnie i w Golejewku potwierdziły realizację obowiązku doglądania (raz dziennie), karmienia (co najmniej dwa razy dziennie) i pojenia (co najmniej trzy razy dziennie). Konie utrzymywane były w warunkach nieszkodliwych dla ich zdrowia oraz niepowodujących urazów, uszkodzeń ciała lub cierpień, zapewniających im swobodę ruchu, a w szczególności możliwość kładzenia się, wstawania oraz leżenia, a także umożliwiających kontakt wzrokowy z innymi zwierzętami. Pomieszczenia, w których stały konie, były oświetlone oraz z dostępem światła naturalnego. Odchody koni oraz niezjedzone resztki paszy były usuwane z pomieszczeń. Podłoga w pomieszczeniach, w których stały konie, była twarda, równa i stabilna, a jej powierzchnia gładka i nieśliska. Ponadto, w pomieszczeniach było czysto, w boksach, w których stały konie była wymieniona ściółka.

(akta kontroli str. 480-495)

¹¹ Dz. U. Nr 168, poz. 1643.

¹² Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa

¹³ Rozporządzenie z dnia 29 września 2011 r. Dz. U. Nr 224, poz. 1347

¹⁴ Rozporządzenie z dnia 28 czerwca 2010 r. Dz. U. z 2017 r. poz. 127 ze zm.

1.2 Sprzedaż koni na rzeź

W latach objętych kontrolą, Stadnina nie prowadziła sprzedaży koni na rzeź. Prezes Zarządu Spółki podał, że Spółka nie sprzedawała, nie sprzedaje i nie będzie sprzedawała koni na rzeź. Każda wyeliminowana jednostka, jeśli tylko nie ma zastrzeżeń lekarza weterynarii co do dalszego użytkowania w inny sposób niż w stadninie, znajduje swojego nabywcę i służy nowemu właścicielowi. Dodał, że konie które zasłużyły się hodowli, zarówno klacze jak i ogiery, utrzymywane są w stadninie dożywotnio niemniej w momencie w którym przychodzi kryzys zdrowotny zostają poddane eutanazji. Za każdym razem decyzję taką podejmuje lekarz weterynarii.

(akta kontroli str. 751-753)

W latach objętych kontrolą wykonano 34 eutanazje: w roku 2015 trzy, w 2016 roku 11, w 2017 roku osiem a w 2018 i 2019 roku - po sześć. W latach 2015-2019 dokonano trzech eutanazji z powodu starości. Głównymi przyczynami wykonania pozostałych eutanazji był zły stan zdrowia konia, choroba lub uszkodzenie stwierdzone przez lekarza weterynarii.

(akta kontroli str. 754-760)

1.3. Opieka weterynaryjna dla koni

Obsługa weterynaryjna w Spółce była wykonywana przez dwa podmioty świadczące usługi weterynaryjne na podstawie umów cywilnoprawnych¹⁵. Zakres wykonywanych usług obejmował: świadczenia lekarskie, zaopatrzenie w leki i preparaty medyczne, a także dojazd do zgłoszeń. Szczegółowa analiza 20 losowo wybranych faktur za wykonane usługi weterynaryjne w latach 2015-2019 wykazała, że do każdej z nich dołączono szczegółowe rozliczenie wykonanych zabiegów weterynaryjnych i wykazy użytych leków. Wykonanie poszczególnych zabiegów i użytych leków zostało potwierdzone przez uprawnionych pracowników Stadniny.

(akta kontroli str. 549-566, 665-741)

Łączny koszt usług weterynaryjnych w latach 2015-2019 wyniósł 653 tys. zł, z tego: w 2015 roku 158 tys. zł¹⁶, w 2016 roku 145 tys. zł, w 2017 roku 173 tys. zł, w 2018 roku 110 tys. zł oraz w 2019 roku (do 30 listopada) 66,7 tys. zł.

(akta kontroli str. 632-665)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W Spółce prawidłowo realizowano zadania związane z leczeniem i utrzymaniem koni, pomimo braku sformalizowanych procedur żywienia i pojenia koni. W celu zapewnienia zwierzętom właściwej opieki zdrowotnej Stadnina zawarła umowy na prowadzenie usług weterynaryjnych. W Spółce nie prowadzono sprzedaży koni na rzeź.

¹⁵ W stajniach Iwno obsługę weterynaryjną prowadził od 10 grudnia 2014 r. zewnętrzny gabinet weterynaryjny, podobnie w stajniach Golejewko, obsługę weterynaryjną prowadziła od 12 stycznia 2016 r. zewnętrzna firma świadcząca usługi weterynaryjne.

¹⁶ Koszty łączne stadniny w Iwnie w wysokości 97 677,24 zł oraz stadniny w Golejewku w wysokości 59 965,38 zł. W związku z przejęciem stadniny koni w Golejewku przez stadninę koni Iwno w dniu 31 grudnia 2015 r.

2. Hodowla koni w Spółce

2.1. Realizacja przez spółkę celów i zadań w zakresie hodowli koni

2.1. Cele i zadania w zakresie hodowli koni

2.1.1. Głównym celem Stadniny było wyhodowanie konia dzielnego wyścigowo i poprawnego eksterierowo.

Biznesplan oraz wieloletni plan inwestycyjny sporządzany w okresach rocznych na lata 2015-2019, stanowiący podstawę działalności Spółki nie zawierał odniesień do programu hodowlanego.

W załączniku nr 1 do strategicznego programu hodowli koni w spółkach Agencji Nieruchomości Rolnych (ANR), opracowanym w maju 2015 r., określono zakładaną minimalną ilość klaczy matek na 40 szt. Na koniec 2015 r. liczba klaczy w stadzie podstawowym wynosiła 53, a na koniec lat 2016 r., 2017 r. i 2018 r. ich liczba wynosiła 40, 37 i 38.

W latach 2015-2019 (I półrocze) w Stadninie prowadzono hodowlę koni rasy pełnej krwi angielskiej. Od 31 grudnia 2015 r., Spółka została połączona ze Stadniną Koni w Golejewku sp. z o.o.

W latach 2015-2019 stado koni rasy pełnej krwi angielskiej, według stanu na dzień 1 stycznia, każdego z tych lat, liczyło odpowiednio: 77, 168, 141, 120 i 106, w tym 69, 153, 127, 109 i 103 koni było w stadzie hodowlanym. Liczba koni hodowana przez Stadninę wykazana została w biznesplanach Spółki i sprawozdaniach z działalności Zarządu.

W biznesplanach na lata 2016, 2017 i 2018 liczba koni wykazana na początek każdego z tych lat była niższa o jeden od wartości w imiennym wykazie koni na początek roku oraz w tabeli nr 1 sporządzonej dla NIK, co Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił błędami w spisie z natury (2016 r. - ujęcie na 31 grudnia 2015 r. jednego konia w Iwnie oraz w Golejewku, 2017 r. - ujęcie na 31 grudnia 2016 r. jednego konia sprzedanego 30 grudnia 2016 r.) oraz w biznesplanie (w 2018 r. podano błędną liczbę ogierów w pozycji - obrót stadem).

(akta kontroli str. 41, 90, 128, 178, 204, 65, 110a, 143a, 171 a, 263, 265, 266, 267)

2.1.2. Zadania związane z hodowlą koni, od 2011 r. wykonywała osoba zatrudniona w Spółce na stanowisku Kierownika stadniny - Głównego hodowcy, legitymująca się uprzednim ukończeniem studiów wyższych na kierunku zootechnika, a także studiów podyplomowych w zakresie hodowli koni i jeździectwa¹⁷, posiadająca uprawnienia instruktora jeździectwa oraz ponad 25-letnie doświadczenie w hodowli koni różnych ras, poparte m.in. praktyką zdobytą w stajniach zagranicznych. Pracownik ten posiadał powierzony w dniu 4 maja 2012 r. zakres czynności na ww. stanowisku¹⁸.

Prezes Zarządu Spółki podał, że nadzór nad wykonywaniem obowiązków przez hodowcę koni sprawuje w trybie stałym i bieżącym – poprzez codzienne spotkania, rozmowy i sugestie, które ze względu na charakter pracy nie były dokumentowane. Wskazał, że Główny hodowca realizuje zadania w zakresie programu hodowlanego wytyczone przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (KOWR).

(akta kontroli str. 8-18, 269)

2.1.3. Przeglądy hodowlane przeprowadzane były raz w roku - jesienią. Uczestniczyli w nich, przedstawiciel właściciela, Prezes Zarządu Spółki oraz Kierownik stadniny-Główny hodowca. Na dokumentację przeglądu składały się:

¹⁷ Studia wyższe na kierunku zootechnika ukończone w 1996 r., a studia podyplomowe w zakresie hodowli koni i jeździectwa w 1998 r.

¹⁸ Wcześniejszy zakres czynności dla tego pracownika na ww. stanowisku powierzony został 1 sierpnia 2011 r.

catalog prezentowanych koni, sprawozdanie z przeglądu hodowlanego oraz protokoły związane z przeglądem dotyczące: selekcji klaczy, selekcji podstawowej koni, włączenia i wyłączenia ze stada obrotowego lub hodowlanego koni. Katalog koni otrzymywał każdy z uczestników przeglądu, a jeden egzemplarz z ww. protokołów i sprawozdania pozostawał w Spółce, zaś kolejny otrzymywał KOWR (ANR).

Przedłożona w toku kontroli NIK, przez Spółkę, dokumentacja pozwalała na stwierdzenie, że ww. przeglądy służyły ocenie stanu kondycji i pielęgnacji koni, przychówku źrebiąt urodzonych w danym roku - pod względem przydatności do dalszej hodowli, klaczy - pod względem włączenia w przyszłości do stada hodowlanego matek, kierowaniu młodzieży wyselekcjonowanej z hodowli do stada obrotowego z przeznaczeniem na sprzedaż, ocenie klaczy stada hodowlanego pod względem dalszej przydatności do hodowli i przeniesieniu ocenionych negatywnie do stada obrotowego, ocenie klaczy przeznaczonych do włączenia do stada hodowlanego, ustaleniu ogierów czołowych na kolejny sezon hodowlany oraz ustaleniu planu sprzedaży koni na bieżący rok. Dokumentacja przeglądów nie zawierała zaleceń i wniosków dla hodowcy i nie pozwalała na ocenę jakości i ilości pasz, obsługi masztalerskiej, nadzoru zootechnicznego i weterynaryjnego, a także konstrukcji planu sprzedaży w kolejnym roku.

Wyjaśniając niezawarcie ww. informacji w dokumentacji przeglądu, Prezes Zarządu Spółki podał, że dokumentacja dotycząca przeglądu hodowlanego „jesiennego” nie została sformalizowana, a zostały przyjęte jedynie ogólne zasady, które obowiązują od „zawsze”. Podał, że dokumentacja z przeglądu nie odnosi się szczegółowo do planu sprzedaży na kolejny rok, lecz wskazuje tylko, które konie mają zostać skierowane celem sprzedaży na aukcjach lub sprzedaży ofertowej. W zakresie oceny nadzoru nad stanem obiektów, terenu, jakością pastwisk i ich wykorzystaniem, wskazał, że następuje ona w toku przeglądu. Prezes Zarządu Spółki podał, że brak informacji o stwierdzonych nieprawidłowościach w dokumentacji po przeglądzie był wynikiem braku zastrzeżeń i zaleceń.

(akta kontroli str. 263, 269, 270, 319)

2.1.4. Jak wyjaśnili Prezes Zarządu Spółki wraz z Głównym hodowcą, konie ze stada hodowlanego, klasyfikowano do stada niehodowlanego głównie podczas przeglądów hodowlanych (jesiennego) i doraźnych, prowadzonych przy udziale pracownika KOWR lub lekarza weterynarii. Miało to miejsce wtedy, gdy stan zdrowia konia był niezadowolający, a koszt leczenia przewyższałby jego wartość. Wyłączenie koni do stada obrotowego dokumentował protokół wyłączenia koni, w którym podawano skład komisji, liczbę koni, ich nazwę, pochodzenie, daty urodzenia, maść oraz przyczynę selekcji.

Przeglądy doraźne odbywały się na prośbę hodowcy, w przypadku gdy zbyt dużo koni wracało z treningu dzierżawnego, a wchodziły one w skład stada hodowlanego. Brak kariery i dalsza możliwość treningu powodowały, że podejmowano decyzję o ich sprzedaży. W takim przypadku, hodowca wraz z przedstawicielem KOWR i Prezesem Zarządu Spółki, doraźnie przeglądali konie ze wskazanej listy i dokonywali selekcji oraz przekwalifikowania do stada obrotowego - niehodowlanego.

Kolejny rodzaj przeglądu doraźnego dotyczył koni o niezadowolającym stanie zdrowia (których leczenie już nie miało sensu, z wadami budowy, które uniemożliwiały ich trening wyścigowy, a mogły w przyszłości być przekazywane potomstwu). W takim przeglądzie uczestniczył lekarz weterynarii, hodowca oraz Prezes Zarządu Spółki.

(akta kontroli str. 281, 282)

W latach 2015-2019 doboru koni do dalszej hodowli dokonywano z zastosowaniem procedur doboru i selekcji koni pełnej krwi angielskiej w Stadninie. Jak podał Prezes Zarządu Spółki, jest to jeden z elementów, który pomaga hodowcy dokonać wyboru odpowiednich par do rozrodu, celem uzyskania jak najlepszego potomstwa. Analiza rodowodów i dzielności wyścigowej pozwala połączyć hipotetycznie, genotypowo najbardziej odpowiednie jednostki. Ocena na podstawie wyglądu i budowy np. szyi, kłody i nóg pozwala natomiast na fenotypową ocenę konia i daje szansę poprawy budowy u potomka. Brana jest również pod uwagę zdrowotność – płodność, charakter oraz wydane już na świat potomstwo. Analizie takiej podlegają zarówno klacze jak i ogiery.

(akta kontroli str. 322-327)

2.1.5. Hodowane przez Stadninę konie pełnej krwi angielskiej poddawane były ocenie wartości użytkowej podczas wyścigów „płaskich” koni 2-3 letnich i starszych.

W latach 2015-2018 w treningach sportowych uczestniczyło odpowiednio 54, 24, 44 i 36 koni Stadniny. W krajowych wyścigach uczestniczyło 52, 24, 44 i 27 z nich. Żaden nie wygrał gonitwy imiennej.

(akta kontroli str. 353)

W latach 2015-2019 Stadnina otrzymywała należności z udziału procentowego w nagrodach pieniężnych uzyskanych na torach w Warszawie i Wrocławiu przez konie dzierżawione przez trenerów, a od 2017 r. także z tytułu wygranych koni trenowanych w Stadninie. Wygrane według danych Polskiego Klubu Wyścigów Konnych w 2015 r. dla koni wyhodowanych w Stadninie Iwno wyniosły 234,3 tys. zł, a dla koni ze Stadniny Golejewko 582,4 tys. zł. W latach 2016-2019¹⁹ następował stopniowy spadek wygranych z 727,6 tys. zł do 327,1 tys. zł²⁰.

W 2015 r. wygrane należne jako właścicielowi i hodowcy wyniosły 97 tys. zł dla koni iwieńskich oraz 196,8 tys. zł dla koni golejewskich.

W 2016 r. wartość ww. wygranych dla Stadniny wyniosła 94,3 tys. zł.

Ww. wartości spadły w latach 2017-2018 ze 134,4 tys. zł do 98,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 353)

Jak podali Prezes Zarządu Spółki oraz Główny hodowca - zgodnie z umowną procedurą, która funkcjonowała „od zawsze” wszystkie konie roczne po przeglądzie hodowlanym powinny odejść na tory wyścigowe. Jednak zdarzały się jednostki, co do których komisja miała uwagi pod względem budowy, czy stanu zdrowia i te sztuki były brakowane. Reszta koni z danego rocznika była przeznaczona na sprzedaż lub do dzierżawy (część klaczy, które w przyszłości mają zastąpić swoje matki lub same założyć rodziny).

Jak podali wyżej wymienieni, efekty pracy hodowlanej, będące wynikiem doboru najlepszych jednostek, żywienia na bardzo wysokim poziomie, dobrej obsługi masztalerskiej, weterynaryjnej, podkuwnicznej, gdzie dzięki tym czynnikom udało się wyhodować zdrowe, poprawnie zbudowane konie wyścigowe, nie miały przełożenia na ich karierę wyścigową.

Wskazali, że obniżenie poziomu osiągniętych wygranych, było spowodowane wieloma czynnikami:

- kto kupi albo będzie trenował konie - w warunkach aukcji warunkiem przystąpienia do niej jest wpłacone wadium i najwyższa cena za konia,
- kto dzierżawi i trenuje konie (od tego roku wprowadzono nową klauzulę w umowie, dotyczącą akceptacji trenera przez Stadninę) - w warunkach aukcji decyduje to, kto zadeklaruje większy udział procentowy w wygranych dla Stadniny.

¹⁹ Dane na koniec listopada 2019 r.

²⁰ Wygrane w latach 2016, 2017, 2018 i 2019 odpowiednio wyniosły 727,6 tys. zł, 616 tys. zł, 524,1 tys. zł i 327,1 tys. zł.

Wskazali, że dla Stadniny, dzierżawa koni na procent jest najbardziej optymalna ponieważ dalej jest ona właścicielem konia, ale podczas treningu nie utrzymuje go, przejmując jedynie ustalony w umowie udział w wygranych.

W 2017 r. Stadnina założyła na swoim terenie własną stajnię wyścigową, która ma na celu trenowanie koni z własnej hodowli oraz bezpośredni nadzór nad stajnią, nad zatrudnionym trenerem i kadrą dżokejską oraz obsługą. Do tej pory, możliwość kontroli wydierżawionych koni była niewielka. Wiązało się to z wyjazdem Hodowcy na tory wyścigowe - głównie w dzień wyścigowy. O tym, czy koń „dobrze” został wydierżawiony, można było wnioskować po progresie jego kariery. Składający wyjaśnienia wskazali przy tym, że niektóre konie mogły nie wyjść do startu, ponieważ były niegotowe fizycznie. Większość trenerów w ostatnim czasie wystawiała do biegu w wyścigach konie Stadniny nie dla wygranych, tylko dla premii dotyczących koni, które jako dwuletnie muszą wystartować minimum trzy razy zajmując płatne miejsca. W związku z tym, kontrola nad tym, czy koń jest przygotowany, czy tylko wychodzi do startu dla premii, którą zabiera dzierżawca, nie była do końca możliwa. Dodatkowo, trenerzy, którzy wystartowali swoimi końmi określoną ilość razy mają obniżony czynsz za boksy, w związku z tym zapisywali konie ze Stadniny do wyścigów tylko i wyłącznie do celów związanych z prowadzeniem stajni.

Dodatkowym aspektem jest bardzo duża konkurencja, która od „dobrych paru lat” narasta. W ocenie składających wyjaśnienia, jeśli PKWK wraz z Totalizatorem Sportowym „nie wyciągną ręki” do hodowców i właścicieli polskich koni, zamykając gonitwy dla przedstawicieli innych krajów lub premiując w pewien sposób hodowane w Polsce konie, to choćby Stadnina miała najlepszy jak na polskie warunki materiał hodowlany i odchów, nie pokona koni z takich krajów, jak Anglia czy Irlandia, które są ojczyzną konia pełnej krwi.

W ocenie Prezesa Zarządu Spółki, założenie w dokumentach planistycznych, jako efektu pracy hodowlanej w Stadninie, tego ile koni wyjdzie do startu, ile z nich wygra, a ile nie będzie w trakcie treningu spełniało wymagań i zostaną wycofane, nie jest możliwe.

Priorytetem dzisiejszej hodowli koni pełnej krwi jest przede wszystkim hodowla konia dzielnego wyścigowo oraz poprawnego eksterierowo, ulepszanie i doskonalenie rasy w sobie, jak również ulepszanie materiału hodowlanego innych ras, gdy chodzi o poprawienie mechaniki ruchu, dodanie organizmowi suchości, jędrności i dzielności. Chodzi także o uzyskanie dostatecznie licznej grupy potomstwa odznaczającego się lepszą jakością niż rodzice.

Prezes Zarządu Spółki i Hodowca wskazali, że te zasady i kierunki były realizowane w hodowli, lecz pogarszająca się jakość treningu, zwłaszcza polskich koni oraz brak wiary w nie powoduje, że do hodowli co raz częściej włączane są klacze, „o nie tak, jak dawnej spektakularnej karierze wyścigowej, którą mogliśmy się pochwalić w latach osiemdziesiątych i wcześniej. Jednak pamiętajmy, że nie było takiego napływu koni z zachodu i w większości konie z kilkunastu stadnin państwowych, hodujących konie pełnej krwi, dzieliło pierwsze miejsca między sobą”.

(akta kontroli str. 279-280, 365-367)

2.2. Wydierżawianie koni własnych przez Spółkę

Stadnina, w latach 2015-2019, dzierżawiła konie wyścigowe. Procedury dzierżawy koni nie miały w tym okresie sformalizowanych zasad - były one zwyczajowo przyjęte i analogiczne jak w innych spółkach, które zajmują się dzierżawą koni wyścigowych.

Zgodnie z nimi:

- dzierżawie podlegały tylko konie, które przeszły jesienny przegląd hodowlany przy udziale pracownika KOWR (ANR),
- po wytypowaniu listy koni do dzierżawy w formie licytacji, organizowano aukcję jesienną, na której konie z listy mogą być wydzierżawione,
- procent z dzierżawy regulują umowy na dzierżawę konia wyścigowego zawierane na okres dwóch lat, gdzie w pierwszym roku udział w wygranych obowiązkowo wynosi 5%. Poziom procentu, który będzie oddawany z wygranych jest wynikiem licytacji - kto da większy procent dla Stadniny w drugim roku dzierżawy konia.

Przychód z tytułu dzierżaw stanowił udział Stadniny w wygranych i wynosił w latach 2015-2018 odpowiednio 257,9 tys. zł, 94,3 tys. zł, 101,7 tys. zł i 58,3 tys. zł.

Na przykładzie dzierżawy 12 koni w latach 2016-2019, w toku kontroli NIK ustalono, że Spółka nie posiadała analityki lub innych narzędzi pozwalających na sprawne wyliczenie ww. należności. Główna Księgowa Spółki podała, że obecnie, rozliczenie należnych nagród na torach wyścigowych prowadzi się na podstawie informacji zbiorczych przekazywanych po zakończeniu sezonu wyścigowego. Zadeklarowała, że od stycznia 2020 r., od nowego sezonu wyścigowego, wprowadzona zostanie analityka dotycząca wpływów w odniesieniu do poszczególnych koni, pozostających w treningu własnym Spółki oraz prowadzonym przez zewnętrznych trenerów. Pozwoli ona na zweryfikowanie wygranych.

(akta kontroli str. 258, 260, 353, 365-367, 376-399)

2.3. Sprzedaż koni własnych przez Spółkę

2.3.1. W latach 2015 – 2019 stosowano przyjętą w Spółce procedurę sprzedaży koni. Procedura ta obejmowała regulamin sprzedaży, tryb oraz jej formę i warunki. Obowiązkiem Stadniny przed sprzedażą była wycena konia, której dokonywała komisja powołana zarządzeniem Prezesa Zarządu Spółki. Lista koni była publikowana na stronie internetowej Stadniny, wraz z warunkami sprzedaży.

(akta kontroli str. 258, 260)

2.3.2. Sprzedaż i wycena koni

Promocja koni do sprzedaży w latach 2015-2019 w Spółce polega przede wszystkim na poddawaniu ich próbom dzielności na torach wyścigowych w Polsce, jak i w Europie. Prezes Zarządu Spółki podał, że sam fakt startów w sezonie i dodatkowych wygranych pozwala na zainteresowanie potencjalnych klientów końmi, tym bardziej, że konie obserwowane są przez dwa sezony wyścigowe i te, które po zakończeniu sezonu nie są przeznaczone do dalszej hodowli, często znajdują kupców wśród właścicieli koni wyścigowych. Listę koni do sprzedaży zawsze zamieszcza się na stronie internetowej Stadniny, wyjątek stanowi lista koni przeznaczonych na tak zwaną aukcję jesienną roczniaków, gdzie dodatkowo listy są zamieszczane w programach wyścigowych toru Służewiec lub toru Partynice.

(akta kontroli str. 258, 260, 261)

Wyceny koni do sprzedaży w latach 2015-2019 dokonywano na podstawie ustalonych procedur ujętych w zarządzeniu Prezesa Zarządu Spółki nr 17 z 30 grudnia 2015 r. dotyczącym zarówno wyceny koni wyścigowych, ogólnoużytkowych, jak i zarodowych. Zgodnie z nią, wyceny koni dokonywała specjalnie powołana komisja składająca się z czterech osób. Prezes Zarządu Spółki zaznaczył, że do wyceny konia zawsze podchodzi się indywidualnie, a na jego cenę wpływało wiele czynników.

(akta kontroli str. 258, 261, 272-275, 400-406)

Zgodnie z zarządzeniem, cenę wyjściową – minimalną za konia stanowił iloczyn kilogramów wagi zwierzęcia i ceny skupu żywca końskiego, przy czym koń może

być zbyty poniżej tej ceny. Oceny dokonywał Kierownik Stadniny. Cenę konia zmieniała ocena:

- dzielności wyścigowej w trakcie treningu wyścigowego – 0, 10, 20 pkt, odnoszącej się do liczby startów, wieku w jakim koń zaczął biegać, rodzaju gonitw i miejsc zajmowanych, płci, wygranych, poziomu handicapu,
- wartości użytkowej koni, które przysły z torów wyścigowych po zakończonej karierze - 0-10 pkt odnoszącej się do predyspozycji konia np. do rekreacji, jazdy wierzchem, do udziału we wszechstronnym konkursie konia wierzchowego, skoków, ujeżdżania, jezdności,
- wartości hodowlanej koni - 0-10 pkt, będącej pochodną przynależności do rodziny, oceny eksterieru, budowy, zdrowotności, ruchu i pochodzenia,
- wartości sportowej koni - 10-100 pkt, określanej na podstawie startów w klasach sportowych.

Kierownik Stadniny mógł również przyznać punkty ujemne (0 do -20) w zależności od stanu zdrowia konia, w tym przebytych urazów oraz w przypadku klaczy – z powodu długotrwałego braku żrebności, a w przypadku ogierów – z powodu słabego nasienia.

Zarządzeniami Prezesa Zarządu Spółki powoływano w Stadninie komisję do spraw wyceny koni na sprzedaż. Nie określono dla osób w niej zasiadających wymagań w zakresie kwalifikacji i doświadczenia zawodowego.

(akta kontroli str. 258, 261, 272-275)

Protokoły z ustalenia cen koni na sprzedaż zawierały nazwę, imiona rodziców, datę urodzenia konia i jego cenę.

(akta kontroli str. 410-427)

2.3.3. W latach 2015-2018 ze stada zarodowego sprzedano dwa konie, w tym, w jednym przypadku, w 2017 r. za 60,3 tys. zł sprzedano konia o wartości ewidencyjnej 20 tys. zł, za uprzednią pisemną zgodą KOWR, a w kolejnym, w 2018 r., za osiem tys. zł sprzedano konia o wartości ewidencyjnej 12 tys. zł, bez takiej zgody.

(akta kontroli str. 335, 341)

2.3.4. Dominującą formą sprzedaży była sprzedaż „z ręki” (stanowiąca w tych latach od 71% do 83% zastosowanych form zbycia). Sprzedaż z ręki, odbywała się, z wyjątkiem jednej sprzedaży w tej formie, po wystawieniu koni na aukcji jesiennej. Stosowano również w tym okresie przetargi (od 8% do 21% form sprzedaży w roku) oraz aukcje roczniaków (od 4% do 8% form sprzedaży w roku).

Lista koni przeznaczonych do sprzedaży w Stadninie Koni Iwno była zamieszczana na jej stronie internetowej, w przypadku kiedy nie znalazły one nabywcy w dniu aukcyjnym i mogły zostać sprzedane w tak zwanej wolnej sprzedaży „z ręki”, po aukcji. Prezes Zarządu Spółki podał, że zazwyczaj zakup pojedynczych sztuk odbywał się na skutek zainteresowania klienta, który dzwonił i pytał o listę koni do sprzedaży. Konie te pokazywano kupującemu i jeśli cena była zadowalająca, koń był sprzedawany, po uprzedniej konsultacji z Zarządem Stadniny.

(akta kontroli str. tabela 3, 322-327)

W latach 2015-2019 sprzedano 17 i 49 koni tj. odpowiednio o trzy i 21 mniej niż zakładano w biznes planach na te lata. W latach 2017 - 2019 sprzedano 43, 31 i 34 konie tj. odpowiednio o 13, 11 i 14 więcej niż założono w biznes planach na te lata.

Założenia dotyczące liczby koni sprzedanych, określone w biznesplanach na lata 2015 i 2016 nie zostały osiągnięte (sprzedano o 15% i 30% mniej koni),

a w kolejnych dwóch latach zostały przekroczone (sprzedano o 43,3% i 55% więcej koni).

Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił, że było to wynikiem połączenia, z dniem 31 grudnia 2015 r., dwóch stadnin - Iwna i Golejewka. Wówczas podwoiła się liczba koni, a co za tym idzie, liczba koni do sprzedania, z uwzględnieniem niesprzedanych w poprzednich latach. Rok 2016 był rokiem szczególnym, ponieważ Stadnina, przejmując stado golejewskie, najlepsze w Polsce, musiała bardzo uważnie i ze szczególnym wyczuciem proponować konie do sprzedaży, żeby nie być posądzoną o wyprzedaż stada z taką tradycją wyścigową zwłaszcza, że w tym roku zmiany w stadninach wzbudziły wiele kontrowersji i przez to wywołały niechęć do kupowania koni w państwowych stadninach. Na słabą sprzedaż miał również duży wpływ import z krajów Europy, co spowodowało spadek zainteresowania rodzimymi końmi pełnej krwi. Na wynik sprzedaży koni w 2017 i 2018 r. wpływ miało to, że w 2016 r. nie udało się sprzedać założonej liczby koni, przez co automatycznie, konie przeznaczone do sprzedaży w tym roku, przeszły na lata następne.

(akta kontroli str. 258, 261, 263, 267-268, 334, 335)

W 2015 r., za sprzedaż 17 koni uzyskano 100,8 tys. zł (przy łącznej cenie ewidencyjnej 67 tys. zł). W 2016 r., za sprzedaż 49 koni uzyskano 221 tys. zł (przy łącznej cenie ewidencyjnej 238 tys. zł). W 2017 r., za sprzedaż 43 koni uzyskano 245,7 tys. zł (przy łącznej cenie ewidencyjnej 291 tys. zł). W 2018 r., za sprzedaż 31 koni uzyskano 243,5 tys. zł (przy łącznej cenie ewidencyjnej 256,5 tys. zł). W 100 przypadkach na 140 sprzedaży koni, sprzedaż odbyła się zgodnie z procedurą obowiązującą w Spółce.

W żadnym z ww. lat, jeden kontrahent nie kupił więcej niż 23,5% koni²¹ sprzedanych przez Spółkę w danym roku. Sprzedaż koni na rzecz pracowników Spółki następowała rzadko – w 2015 r. dwóch pracowników nabyło po jednym koniu, w 2016 r. żaden, a w 2017 r. i 2018 r. jeden nabył po jednym koniu.

W latach 2015 – 2018, łącznie, 76 koni sprzedano poniżej ustalonej ceny sprzedaży (w poszczególnych latach odpowiednio 7, 30, 25 i 14).

Prezes Zarządu Spółki podał, że powodami przyjęcia takich cen były: brak chętnych na zakup koni oraz upływ czasu od momentu ogłoszenia, do momentu sprzedaży konia. Wskazał, że część z tych koni była po urazach, przebytych chorobach lub pozostawała w trakcie leczenia, zaś ich realna wartość malała. W przypadku, gdy znalazł się klient na danego konia, pomimo krótszego okresu, jaki zakładała procedura, koń zostawał sprzedawany ze względu na przyszły koszt z tytułu jego dalszego utrzymania.

(akta kontroli str. 322-327, 337-348)

2.4. Promocja hodowli koni w Spółce

Spółka promowała hodowlę koni w latach 2015-2019 poprzez:

- reklamę swoich ogierów czołowych, które kryją w okresie stanówki nie tylko klacze własności Stadniny, ale również prywatne. Co roku w gazecie branżowej „Konie i Rumaki” jest zamieszczana reklama ogierów (koszt w latach 2016-2019 od 2,5 tys. zł do 6,1 tys. zł rocznie),
- czynny udział w Cavaliadzie, i organizowanej w jej toku wystawie hodowlanej koni spółek strategicznych, gdzie znajduje się stoisko wszystkich spółek końskich KOWR (koszt w latach 2016-2018 kształtował się na poziomie od 6,76 tys. zł do 8,43 tys. zł rocznie),
- wydawanie kalendarza z końmi ze Stadniny - hodowlanymi lub wyścigowymi (koszt w latach 2015-2019 wahał się od 1,5 tys. zł do 3,8 tys. zł rocznie),

²¹ Dotyczyło to zakupu przez kontrahenta nr 760 czterech z 17 koni sprzedanych przez Stadninę w 2015 r.

- udział w corocznych Dożynkach Częstochowskich (koszt w latach 2016-2019 wynosił od 1,3 tys. zł do 6,2 tys. zł rocznie).

Łącznie, w latach 2015-2019, na ww. formy promocji hodowli koni wydano 66 tys. zł, w tym na reklamę ogierów w prasie 16,15 tys. zł, na udział w Cavalidzie 22,67 tys. zł, na wydawanie kalendarza 14,9 tys. zł oraz na udział w Dożynkach 12,3 tys. zł.

(akta kontroli str. 258, 262, 262a)

2.5. Dokumentacja hodowlana i sprawozdawczość w zakresie hodowli koni.

Dokumentację hodowlaną koni w Stadninie stanowiły m.in.: księga stada, imienny wykaz koni na dzień 1 stycznia każdego roku, sprawozdania z wyźrebień i sezonu stanówkowego, plany stanowienia klaczy, protokoły brakowania hodowlanego, brakowania doraźnego oraz kwalifikacji młodych klaczy, nadsyłane po przeglądzie hodowlanym²². W toku kontroli nie stwierdzono niezgodności danych zawartych w tych dokumentach z innymi dokumentami i stanem faktycznym. W latach 2015 – 2019, imienny wykaz koni, wg stanu na 1 stycznia, był przesyłany do ANR/KOWR odpowiednio: 15, 12, 16, 18 i 16 stycznia każdego z tych lat, natomiast sprawozdanie z wyźrebień i sezonu stanówkowego odpowiednio: 18 sierpnia, 28, 26 września, 1 sierpnia i 30 września.

(akta kontroli str. 331, 332)

2.6. Prowadzenie pensjonatu dla koni

Jednym z działów w Stadninie był pensjonat dla koni. Do pensjonatu przyjmowano konie w oddziale Iwno, a także w oddziale Golejewko (wyłącznie klacze w okresie stanowienia). Stadnina stosowała, ze względu na cel i specyfikę pobytu, odrębne procedury przyjmowania koni oraz klaczy do stanowienia. Ceny za usługi pensjonatowe regulowały, w okresie objętym kontrolą, zarządzenia Prezesa Zarządu Spółki. Ceny utrzymania konia były zróżnicowane w zależności od statusu właściciela oraz od zakresu usług²³.

Jak podał Prezes Zarządu Spółki, za każdym razem podpisywana była umowa na pozostawienie konia w pensjonacie. Regulowała ona obowiązki Stadniny względem powierzającego konia oraz obowiązki przechowującego, czyli właściciela konia, względem Stadniny.

(akta kontroli str. 259, 262 283-290)

Na przykładzie objętych szczegółową kontrolą 12 przypadkach rozliczeń rocznych osób korzystających z usługi pensjonatu dla koni w latach 2016-2018 ustalono, że w każdym z nich zawarta została umowa na usługę oraz nastąpiła zapłata, zgodnie ze stawką określoną w umowie. W przypadku badanych umów regulujących zobowiązania za lata 2016 (wszystkie cztery) i 2017 (trzy z czterech), stawka określona w umowie była zgodna ze stawką określoną we właściwym zarządzeniu (z uwzględnieniem zmian). W pięciu przypadkach, tj. w czterech umowach zawartych w listopadzie 2018 r. (stawka 800 zł za miesiąc) oraz w jednej umowie z 2017 r. (stawka 15 zł netto za dzień), przyjęte stawki nie znajdowały jednak

²² W latach 2015-2019 sporządzono 141 protokołów brakowania hodowlanego, 22 protokoły brakowania doraźnego oraz 24 protokoły kwalifikacji młodych klaczy.

²³ W 2015 r. zgodnie z zarządzeniem nr 5 Prezesa Zarządu Spółki z 16 czerwca 2014 r. cena za utrzymanie: konia pracownika Stadniny wynosiła za miesiąc 200 zł brutto (koń w boksie) lub 100 zł brutto (żrebię na białej). konia klienta wynosiła za dzień 20 zł netto (koń w boksie) lub 10 zł netto (żrebię na białej). W 2016 r. zarządzeniem nr 26/2015 z 31 grudnia 2015 r. cennik: został uzupełniony o stawkę – dla koni pracowników za miesiąc utrzymania klaczy ze żrebakiem – 250 zł brutto oraz dla koni klientów za dzień netto – klacz ze żrebakiem – 25 zł, odebranie porodu – 150 zł, obsługa stanówki 150 zł, USG – 20 zł. Od 1 lipca 2017 r. mocą zarządzenia nr 12/2017 z 30 czerwca 2017 r. za utrzymanie konia pracownika Stadniny ustalono opłatę dzienną w wysokości 10 zł netto. Zarządzeniem nr 5/2019 z 5 czerwca 2019 r. wprowadzono cenę za miesięczne utrzymanie: konia w pensjonacie w Iwnie korzystającego z pełnej infrastruktury oraz dla klaczy ze żrebakiem w Golejewku – 800 zł brutto, konia niekorzystającego z pełnej infrastruktury w Iwnie oraz dla klaczy bez żrebaka w Golejewku – 700 zł brutto, małego konia w Iwnie – 600 zł brutto, kuca i kucyka w Iwnie – 500 zł, żrebięta do roku na białej w Golejewku – 400 zł brutto. Za utrzymanie konia stanowiącego własność pracownika Stadniny ustanowiono następujące stawki: 400 zł – za utrzymanie dużego konia i 300 zł za utrzymanie małego konia, kuca, kucyka – 300 zł.

odzwierciedlenia w odpowiadających im czasowo zarządzeniach Prezesa Zarządu. Odnośnie odstępstw w stosowaniu stawek w czterech umowach z 2018 r. Prezes Zarządu Spółki podał, że zmiana stawki (podwyżka) miała związek z podniesieniem standardu usługi – oddaniem do używania przez konie z pensjonatu, nowo wybudowanej hali treningowej. Została ona publicznie ogłoszona na zebraniu osób posiadających konie w pensjonacie, jednak w wyniku perturbacji i zmian cen, nie przygotowano odwrotnie zarządzenia, które by usankcjonowało ww. zmianę, co nastąpiło dopiero w czerwcu 2019 r.

(akta kontroli str. 285-289, 313-317, 320a, 329)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1) Protokoły z ustalenia cen koni na sprzedaż, w okresie objętym kontrolą, nie określały liczby przyznanych punktów (wymaganych metodyką wyceny koni do sprzedaży oraz wyceny koni, stanowiącą załącznik do zarządzenia nr 17/2015 z 30 grudnia 2015 r.) oraz nie wskazywały elementów uzasadniających zaproponowaną cenę konia (np. informacji o osiągnięciach sportowych, rekreacyjnych, zdiagnozowanych chorobach, ułomnościach), pozwalających obiektywnie ustalić, na podstawie jakich cech ustalono cenę.

Prezes Zarządu podał, że ww. protokoły z ustalenia cen koni nie zawierały liczby przyznanych punktów oraz nie wskazywały elementów uzasadniających zaproponowaną cenę, ponieważ w ocenie Kierownika Stadniny – Głównego Hodowcy oraz pozostałego składu komisji, nie było to konieczne. Jego zdaniem, elementy uzasadniające cenę konia, takie jak informacja o osiągnięciach sportowych, rekreacyjnych, zdiagnozowanych chorobach, ułomnościach, są bardzo dobrze znane wiodącemu w wycenie Kierownikowi Stadniny – Głównemu Hodowcy i znajdują każdorazowo odzwierciedlenie w cenie.

NIK, nie negując poziomu wiedzy członków komisji o ww. elementach rzutujących na wycenę konia wskazuje, że brak udokumentowania tych elementów w protokołach jest niezgodny ze wskazaną wyżej wewnętrzną regulacją, a nadto znacząco utrudnia następczą weryfikację prawidłowości wyceny.

(akta kontroli str. 272-275, 369, 415, 416, 419, 424)

2) W okresie objętym kontrolą, sprzedaż jednego z dwóch koni zarodowych odbyła się bez zgody KOWR. Za 8 tys. zł sprzedano bowiem klacz o wartości ewidencyjnej 12 tys. zł bez takiej zgody, mimo że stosownie do wcześniejszego pisma KOWR nr CEN.DNSS.WH.6173.8.2018.IW.2 z dnia 21 lutego 2018 r., na sprzedaż konia ze stada hodowlanego, Spółka musi uzyskać pisemną zgodę. Uzasadniając taką decyzję, Prezes Zarządu Spółki podał, że ww. klacz zeszła z torów wyścigowych i nie odznaczała się wybitną karierą wyścigową, a w stadzie pozostawała aktualnie jej matka oraz siostra. Wskazał, że cena ewidencyjna dotyczyła konia będącego w treningu wyścigowym, natomiast cena sprzedaży klaczy dotyczyła już konia po zakończonej karierze wyścigowej.

NIK nie wnosi zastrzeżeń do ceny transakcyjnej, podkreśla natomiast konieczność uzyskania w takim przypadku zgody właściciela na sprzedaż.

(akta kontroli str. 322-327, 335, 372- 374)

3) W jednym na 12 zbadanych przypadków, cena zastosowana w umowie za pobyt konia w pensjonacie zawierała stawkę, która nie wynikała z regulacji przyjętych w Stadninie i odbiegała od innych stawek stosowanych w tym okresie. Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił, że ww. umowa dotyczyła pobytu chorego konia, który w diecie miał wyłączony owies, karmienie którym jest częścią stawki za usługi.

W związku z tym, Hodowca Stadniny obliczył doraźnie dawkę dla konia odejmując paszę treściwą, jaką jest owies, co wpłynęło na obniżenie ceny za pobyt konia.

NIK wskazuje, że zastosowanie zmniejszonej stawki nie było przewidziane w zarządzeniu regulującym zasady odpłatności za usługi pensjonatu.

(akta kontroli str. 315-317, 320a, 328-330, 375)

4) W 39 przypadkach, sprzedaż konia poniżej ustalonej ceny sprzedaży, odbyła się w okresie krótszym niż sześć miesięcy od powzięcia zamiaru sprzedaży z pominięciem wymogu trzykrotnej prezentacji konia do sprzedaży, poprzez co naruszono wymogi zarządzenia Prezesa Zarządu nr 17/2015 z 30 grudnia 2015 r. W jednym przypadku sprzedano konia za mniej niż połowa ustalonej ceny sprzedaży, czym również naruszono ww. zarządzenie.

Prezes Zarządu Spółki wskazał, że pominięcie ww. procedury wynikało między innymi ze słabnącego zainteresowania koniem pełniej krwi angielskiej polskiej hodowli oraz z zaistniałej po przejęciu Stadniny w Golejewku kumulacji liczby koni (zwiększyła się liczba koni do sprzedania, a także powstał problem z miejscem dla tak dużej liczby zwierząt). Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił, że Zarząd kierował się również liczbą chętnych na zakup danego konia, których było coraz mniej, a koszt utrzymania koni ciągle wzrastał. Każda sprzedaż konia poniżej wartości księgowej, bez zachowania okresu co najmniej sześć miesięcy, była konsultowana przez Kierownika Stadniny z Zarządem. Ostatnie lata, zwłaszcza podczas suszy, nakazywały zwiększenie sprzedaży, aby tak dużego stada niehodowlanego nie utrzymywać i nie generować kosztów. W związku z tym, gdy nadarzała się możliwość sprzedaży konia za „rozsądne pieniądze”, gdy cenę za konia dyktuje rynek, Kierownik wraz z Zarządem podejmowali decyzje o sprzedaży.

(akta kontroli str. 328-330, 344-345)

OCENA CZĄSTKOWA

Spółka realizowała cele oraz zadania nałożone i weryfikowane podczas przeglądów hodowlanych przez właściciela w zakresie hodowli koni. W prawidłowy sposób dokumentowano przeglądy hodowlane oraz rzetelnie i terminowo realizowano obowiązki sprawozdawcze wobec właściciela. Spółka posiadała opracowaną procedurę wyceny i sprzedaży koni, która miała na celu zapewnienie transparentności i prawidłowości tych procesów, jednak nie w pełni była ona przestrzegana. Sprzedaż koni w badanym okresie, odbywała się na podstawie wycen, które nie zawierały szczegółowości wymaganej wewnętrznymi regulacjami. W niemal co trzecim przypadku, ww. sprzedaż odbywała się z pominięciem wewnętrznych procedur. Sprzedaż jednego z dwóch zbytych w badanym okresie koni ze stada zarodowego odbyła się wbrew zasadom ustalonym przez KOWR, bez jego zgody. W związku z prowadzeniem pensjonatu dla koni, Spółka zawierała umowy i skutecznie egzekwowała wynikające z nich zobowiązania, a stawki na tę usługę, z wyjątkiem jednego przypadku na 12 skontrolowanych przez NIK, ustalano w prawidłowy sposób.

OBSZAR

Opis stanu
faktycznego

3. Gospodarowanie majątkiem Spółki.

3.1. Sytuacja ekonomiczno-finansowa Spółki.

3.1.1. Przychody, w tym przychody z hodowli koni

Przychody Spółki w latach 2015-2017 wzrosły z 19 021 tys. zł do 25 265 tys. zł, natomiast w 2018 r. spadły do 22 820 tys. zł.

Hodowla koni stanowiła jedną z podstawowych działalności Spółki.

Przychody Spółki, w latach objętych kontrolą, uzyskiwane z hodowli koni, utrzymywały się na zbliżonym poziomie i wynosiły od 512 tys. zł do 543 tys. zł²⁴. Udział tych przychodów w przychodach ogółem stopniowo spadał od 2015 r. do 2017 r. z 2,69% do 2,04%, po czym nieznacznie wzrósł do poziomu 2,34% w 2018 r.

Przychody uzyskiwane przez Stadninę w 2017 r. były nieznacznie (o 594 tys. zł – tj. o 2,4%) wyższe od zakładanych wartości w biznesplanach na te lata, natomiast przychody za lata 2015, 2016 i 2018 były niższe od zakładanych (odpowiednio o 989,6 tys. zł – tj. o 3,7%, 2 578 tys. zł – tj. o 9,8% i o 1 877 tys. zł – tj. o 7,6%).

Przyczyną niezrealizowania zaplanowanych na 2015 r. przychodów było zmniejszenie produkcji roślinnej - głównie produkcji kukurydzy ziarnowej oraz spadek cen na mleko surowe.

Przyczyną niezrealizowania zaplanowanych na 2016 r. przychodów było uzyskanie niższych wskaźników produkcyjnych w zakresie produkcji roślinnej - zbóż ziarnowych, rzepaku oraz niezrealizowanie planu sprzedaży nieruchomości w kwocie 1,5 mln zł, dotyczącego Zakładu Wylęgowego w Wiktorowie.

Przyczyny niezrealizowania zaplanowanych na 2018 r. przychodów były związane głównie ze spadkiem produkcji mleka oraz zmniejszeniem się jego cen.

(akta kontroli str. 322-237, 349, 428)

Główną przyczyną zmniejszenia przychodów w 2018 r. były niższe plony spowodowane suszą. Szkody w tym zakresie oszacowane w październiku 2018 r. przez komisję ds. szacowania szkód w gospodarstwach rolnych powołaną przez wojewodę wielkopolskiego wyniosły 3 620,7 tys. zł, przy czym Spółka, zgodnie z komunikatem KOWR²⁵, nie ubiegała się o pomoc państwa z tego tytułu.

(akta kontroli str. 205-218)

3.1.2. Koszty działalności Spółki, w tym, w zakresie hodowli koni.

Koszty działalności Spółki w latach 2015-2018 wahały się w przedziale od 23 666,7 tys. zł do 25 890,9 tys. zł.²⁶

Koszty w latach 2015 i 2016 (z tolerancją do 0,5%) odpowiadały wartościom zaplanowanym. Natomiast w latach 2017 i 2018 były wyższe odpowiednio o 6,4% i 8,2% od planowanych wartości.

Wzrost kosztów w 2017 r. był pochodną: zwiększenia ceny pasz związanego z obowiązkiem zmiany systemu żywienia bydła w zakresie produkcji mleka czystego od GMO (wymogi mleczarni), zwiększenia się kosztów zakupu paliw związanych z podwyżką ich cen oraz z trudnym rokiem gospodarczym – koniecznością powtarzania niektórych zabiegów, trudnościami w pracach agrotechnicznych z uwagi na trudne warunki pogodowe, wzrostu kosztów usług transportowych dotyczących wywozu kłacz do Francji w celu pokrycia ich ogierami pochodzenia francuskiego oraz wzrostu kosztów wynagrodzeń związanych z zapłatą pracownikom za pracę w godzinach nadliczbowych i z zatrudnieniem trenera oraz czterech jeźdźców do treningu koni w Spółce.

Wzrost kosztów w 2018 r. był pochodną wzrostu cen nawozów oraz paliw, a także wzrostu kosztów wynagrodzeń.

Spółka nie planowała poziomu kosztów z tytułu hodowli koni.

Koszty Spółki w latach objętych kontrolą związane z hodowlą koni wzrastały i wynosiły od 1 105 tys. zł do 2 253 tys. zł²⁷. Wzrastał również w latach 2015-2017

²⁴ W 2015 r. – 512 tys. zł, w 2016 r. 543 tys. zł, w 2017 r. 515 tys. zł i w 2018 r. 534 tys. zł.

²⁵ Pismo nr WAR.WFKW.3212.45.2018.JK.1. z 12 września 2018 r.

²⁶ Koszty w latach 2015-2018 wyniosły odpowiednio: 23 666,7 tys. zł, 23 666,7 tys. zł, 24 957,8 tys. zł i 25 890,9 tys. zł.

²⁷ W 2015 r. – 1 105 tys. zł, w 2016 r. 1 888 tys. zł, w 2017 r. 2 223 tys. zł i w 2018 r. 2 253 tys. zł.

udział tych kosztów w kosztach ogółem z 6% do 8,9%, natomiast w 2018 r. osiągnął poziom roku poprzedniego²⁸.

(akta kontroli str. 322-237, 349, 428)

3.1.3. Wyniki z działalności gospodarczej, w tym z hodowli koni.

Za lata 2015 i 2018 Stadnina osiągnęła stratę – odpowiednio 402,8 tys. zł i 3 070,6 tys. zł, natomiast za lata 2016 i 2017 – zysk – odpowiednio 133,8 tys. zł i 307,5 tys. zł. Straty pokryto kapitałem zapasowym, natomiast zyski przeznaczono na kapitał zapasowy z przeznaczeniem na spłatę kredytu inwestycyjnego, zaciągniętego w 2012 r. Strata za 2015 r. była wynikiem przejęcia zobowiązań inkorporowanej spółki Stadniny Koni w Golejewku sp. z o.o. Strata za 2018 r. była wynikiem dalszej spłaty zobowiązań po przejętej spółce oraz wystąpienia suszy mającej wpływ na plony.

Według przesłanej do 25 listopada 2019 r. KOWR prognozy za 2019 r. strata Spółki wynosić będzie 1 844,1 tys. zł.

Na poziom zysku w 2016 r. wpływ miało zmniejszenie dopłat bezpośrednich z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z powodu wprowadzenia tzw. modulacji²⁹, a w 2017 r. dalsze spłacanie zobowiązań po inkorporowanej spółce. Zarząd oraz Zgromadzenie Wspólników nie podejmowały uchwał w sprawie opracowania programu naprawczego lub restrukturyzacyjnego.

(akta kontroli str. 20-25, 76-80, 114-118, 154, 157, 255, 322-327, 429-434, 436-440)

Przychody związane z działalnością podstawową stanowiły od 82,9% (w 2016 r.) do 85,6% (w 2017 r.) ogółu przychodów, natomiast koszty działalności podstawowej stanowiły 98,2% (w 2015 r.) do 99% (w 2018 r.) ogółu kosztów. Pozostała działalność operacyjna stanowiła od 13,8% (w 2017 r.) do 17,1% (w 2016 r.) przychodów ogółem i od 0,05% (w 2018 r.) do 0,47% (w 2015 r.) kosztów ogółem.

Działalność finansowa stanowiła od 0,01% (w 2018 r.) do 0,62% (w 2017 r.) przychodów ogółem i od 0,9% (w 2018 r.) do 1,3% (w 2015 r.) kosztów ogółem.

Spółka nie prowadziła w latach 2015-2018 działalności o charakterze nadzwyczajnym.

(akta kontroli str. 22, 25, 78, 80, 116, 118, 154, 157, 322-237, 349)

W biznesplanie na 2015 r. założono sprzedaż ośmiu koni za 86 tys. zł, natomiast sprzedano 51 koni za 400,4 tys. zł. W biznesplanie na 2016 r. założono sprzedaż 70 koni za 412 tys. zł, natomiast sprzedano 49 koni za 221 tys. zł. W biznesplanie na 2017 r. założono sprzedaż 30 koni za 239 tys. zł, natomiast sprzedano 43 konie za 245,7 tys. zł. W biznesplanie na 2018 r. założono sprzedaż 18 koni za 136 tys. zł, natomiast sprzedano 31 koni za 243,5 tys. zł.

(akta kontroli str. 44, 73, 91, 107, 128, 143, 178, 190)

Kalkulacje kosztów i bezpośrednich przychodów uzyskiwanych z hodowli koni wykazane w sprawozdaniach zarządu Spółki za lata 2015-2018 wskazywały na rosnący ujemny wynik, w wysokości odpowiednio: 883,6 tys. zł, 1 345,4 tys. zł, 1 708,7 tys. zł, 1 719,2 tys. zł.

W związku z pogarszającą się sytuacją ekonomiczną Spółki w 2018 r. oraz rosnącym ujemnym wynikiem uzyskiwanym z hodowli koni, zarząd na posiedzeniach Zgromadzenia Wspólników (w maju 2018 r. i 2019 r.) zgłaszał potrzebę obniżenia wielkości stada podstawowego klaczy matek o 15 sztuk oraz

²⁸ W 2015 r. koszty związane z hodowlą koni stanowiły 6% kosztów Spółki ogółem, a w latach 2016 -2018 – odpowiednio 8%, 8,9% i 8,7%.

²⁹ W 2015 r. przy należnej dopłacie bezpośredniej 2 609,9 tys. zł zmniejszenie o 759 tys. zł, w 2016 r. przy należnej dopłacie bezpośredniej 2 634,8 tys. zł zmniejszenie o 804,8 tys. zł, w 2017 r. przy należnej dopłacie bezpośredniej 2 649,4 tys. zł zmniejszenie o 765,5 tys. zł, w 2018 r. przy należnej dopłacie bezpośredniej 2 534,4 tys. zł zmniejszenie o 766,8 tys. zł.

zapropował koncepcję przeniesienia klaczy matek z przychówkiem z Golejówka do Iwna bądź likwidację treningu koni wyścigowych, motywując to potrzebą obniżenia kosztów utrzymania, w tym treningu koni. Żadna z tych propozycji nie została zaakceptowana przez właściciela. Prezes Zarządu Spółki wskazał, że kwestie dotyczące ograniczenia na okres przejściowy liczby klaczy matek, zgłaszane były przez prezesów spółek posiadających stada koni, ówczesnemu ministrowi rolnictwa i rozwoju wsi w trakcie spotkania przy okazji ogólnopolskich dożynek jasnogórskich, a od tego czasu nie podjęto żadnej decyzji.

(akta kontroli str. 44-46, 91, 129, 179, 256, 266)

3. 2. Wynagradzanie członków organów zarządzających.

W okresie od 23 września 2014 r. do 16 marca 2017 r. wynagrodzenie Prezesa Zarządu Spółki określano w umowie o pracę i ustalano uchwałą nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników.³⁰ Oprócz wynagrodzenia, zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi³¹, mógł on również otrzymywać nagrodę roczną.

Wysokość wypłaconego wynagrodzenia na podstawie ww. umowy o pracę – w okresie objętym kontrolą była zgodna z jej regulacjami. Za 2015 r. Prezes Zarządu Spółki nie otrzymał nagrody rocznej.

W okresie od 17 marca 2017 r. wynagrodzenie Prezesa Zarządu Spółki regulowała umowa o zarządzanie, a jego wysokość ustalono w uchwale nr 3/2017 NZW z tej samej daty, na podstawie zasad kształtowania wynagrodzeń dla członków zarządu określonych w uchwale nr 2/2017 NZW z tej samej daty, zgodnie z regulacją ustawy z 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi.

Wynagrodzenie członka zarządu, zgodnie z umową o zarządzanie składało się z części stałej – wynagrodzenia miesięcznego określonego kwotowo³² oraz części zmiennej stanowiącej wynagrodzenie uzupełniające za rok obrotowy, które nie mogło przekroczyć 50% wynagrodzenia podstawowego w poprzednim roku obrotowym, a jego osiągnięcie uzależnione było od poziomu realizacji celów zarządczych.

Prezes Zarządu Spółki, zgodnie z umową o zarządzanie, miał prawo do 26 dni kalendarzowych płatnej przerwy wypoczynkowej za każdy kolejny rok obowiązywania umowy. Prezes Zarządu Spółki miał zagwarantowane umową prawo do korzystania z służbowych: samochodu, komputera i telefonu komórkowego oraz prawo do zwrotu kosztów podróży służbowych i udokumentowanych wydatków poniesionych w związku z pełnioną przez niego funkcją.

Wysokość wypłaconego wynagrodzenia podstawowego na podstawie ww. umowy o zarządzanie – w latach 2017 i 2018 była zgodna z jej regulacjami.

W okresie od 17 marca 2017 r. do dnia 27 listopada 2019 r. Prezes Zarządu Spółki otrzymał jednokrotnie wynagrodzenie uzupełniające. NZW uchwałą nr 11/2017 z dnia 16 listopada 2017 r. przyznało je za 2016 r. Zasady jej przyznania oraz wysokość odpowiadały regulacjom uchwały nr 2 NZW z 17 marca 2017 r.

Na podstawie list płac za lata 2015-2018 ustalono, że oprócz wynagrodzeń miesięcznych i wynagrodzenia uzupełniającego wypłaconego w listopadzie 2017 r.,

³⁰ Zgodnie z uchwałą NZW nr 8.2014 z 1 września 2014 r. wynagrodzenie wynosiło 5- krotność miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w IV kw. roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa GUS. Zgodnie z treścią uchwały NZW nr 8/2015 z 24 sierpnia 2015 r. od 1 września 2015 r. wynagrodzenie ustalono na 5,8-krotności ww. wskaźnika.

³¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 2136.

³² Wynagrodzenie miesięczne ustalono na 5- krotność miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w IV kw. roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa GUS.

Prezes Zarządu Spółki otrzymywał za okres od stycznia 2015 r. do marca 2017 r. ekwiwalent za pranie (w 2015 r. – 240 zł, w 2016 r. 390 zł, w 2017 r. – 90 zł).

(akta kontroli str. 226-254)

W latach 2015-2018 Prezesowi Zarządu Spółki nie wypłacano zwrotu kosztów z tytułu delegacji/wyjazdów zagranicznych, a jedynie wartość kosztów delegacji krajowych, związanych wyłącznie z wyjazdami na Walne Zgromadzenie Wspólników oraz na narady prezesów zarządów spółek, organizowanych przez ANR/KOWR.

(akta kontroli str.370, 371)

3.3. Gospodarowanie nieruchomościami związanymi z hodowlą koni.

Według stanu na koniec roku 2018 Spółka dysponowała gruntami o powierzchni 3530,3554 ha, w tym 264,2558 ha stanowiło własność Spółki, 2756,5272 ha dzierżawiono od oddziału terenowego KOWR w Warszawie, 507,2937 ha od oddziału terenowego KOWR w Poznaniu oraz 2,2887 ha od parafii Siedlec.

(akta kontroli str. 350)

Spółka wg stanu na koniec 2018 r. posiadała 12 obiektów budowlanych związanych z hodowlą koni o łącznej powierzchni zabudowy 8 159 m² i wartości 2 728,6 tys. zł, w tym dziewięć stajni o powierzchni zabudowy 5 422,8 m² i wartości 1 122,6 tys. zł z tego jedna wraz z ujeżdżalnią i powozownią (731,5 m² o wartości 37,2 tys. zł) oraz jedna wraz z garażami (248,3 m² o wartości 1,7 tys. zł), a także powozownię (463 m² o wartości 21,7 tys. zł), halę treningową (1920 m² o wartości 1581 tys. zł) i ujeżdżalnię krytą (353,6 m² o wartości 3,3 tys. zł). Cztery obiekty budowlane znajdowały się w Iwnie a osiem w Golejewku.

Stadnina, w latach objętych kontrolą nie przeprowadziła wszystkich wymaganych dyspozycją art. 62 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy Prawo budowlane, kontroli okresowych budynków, instalacji elektrycznych w zakresie stanu sprawności połączeń osprzętu, zabezpieczenia i środków ochrony od porażeń, oporności izolacji przewodów oraz uziemień instalacji i aparatów i instalacji piorunochronnej. Powyższe zostało opisane w dalszej części niniejszego wystąpienia pokontrolnego w sekcji „stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 351, 764-768)

Na podstawie pozwolenia na budowę³³ została wybudowana hala treningowa dla koni. Zgodnie z protokołem odbioru końcowego³⁴ (ostatecznego), w dniu 15 stycznia 2018 r. została ukończona budowa. Jak wynika z wyjaśnień Prezesa Zarządu Spółki, użytkowana hala treningowa od listopada 2018 r. służy przede wszystkim do treningu koni wyścigowych, które utrzymywane są w stajni wyścigowej w Iwnie. Dodał, że hala może być i była używana przez cały rok, ale głównie podczas okresów, gdy tor treningowy nie nadaje się do treningów.

W decyzji udzielającej pozwolenia na budowę zapisano, że do użytkowania obiektu budowlanego, na budowę którego wymagane jest pozwolenie na budowę, można przystąpić po zawiadomieniu właściwego organu nadzoru budowlanego o zakończeniu budowy, jeżeli organ ten, w terminie 14 dni od dnia doręczenia zawiadomienia, nie zgłosi sprzeciwu w drodze decyzji. Inwestor może przystąpić do użytkowania obiektu przed wykonaniem wszystkich robót budowlanych pod warunkiem uzyskania pozwolenia na użytkowanie wymaganego przez właściwy organ nadzoru budowlanego.

³³ Decyzja nr 5893/16 z dnia 7 listopada 2016 r. zatwierdzająca projekt budowlany i udzielająca pozwolenia na budowę budynku ujeżdżalni koni w istniejącej stadninie koni Iwno.

³⁴ Z dnia 5 lutego 2018 r.

(akta kontroli str. 266, 580-593, 627-629)

Badaniem dotyczącym utrzymania w należytym stanie technicznym i estetycznym obiektów budowlanych wykorzystywanych do hodowli koni czystej krwi angielskiej objęto dokumentację sześciu obiektów budowlanych³⁵. Szczegółowy opis nieprawidłowości występujących w Książkach Obiektów Budowlanych (dalej: KOB), został zamieszczony w dalszej części niniejszego wystąpienia pokontrolnego, w sekcji „stwierdzone nieprawidłowości”. Przeprowadzone oględziny tych budynków wykazały że: znajdują się one w stanie zadowalającym, pozwalającym na dalsze ich użytkowanie, pomimo wielu braków tj.: braku rynien i rur spustowych³⁶ na budynkach, braku opaski wokół budynku³⁷ powodującego erozję fundamentów i znaczne ubytki zewnętrznej powłoki malarskiej. We wszystkich obiektach panował ład i porządek, konie były zadbane.

(akta kontroli str. 475-477, 480-495)

Zarząd Spółki nie określił w biznesplanach, ani też nie otrzymał wytycznych od właściciela na lata 2015-2018 dotyczących zbycia nieruchomości zbędnych dla hodowli koni.

W latach 2015-2018 Spółka sprzedała pięć nieruchomości – były to: ferma drobiu (zbyta w 2016 r. za 1 944 tys. zł), zakład wylęgowy (zbyty w 2017 r. za 1 050,1 tys. zł), mieszkanie (zbyte w 2017 r. za 9,7 tys. zł) i dwa grunty (zbyte w 2018 r. za łącznie 505,1 tys. zł). Trzy nieruchomości – sprzedane w 2016 r. i 2018 r. zbyto w okresie wskazanym w biznesplanie, a dwie (sprzedane w 2017 r.) zbyto w kolejnym roku po wskazanym w biznesplanie, z powodu przedłużających się procedur przetargowych.

(akta kontroli str. 257)

Zarząd Spółki w zatwierdzonych przez właściciela biznesplanach i wieloletnich planach inwestycyjnych na lata 2015-2019 zaplanował następujące działania związane z hodowlą koni: budowa hali treningowej dla koni (na 2016 r.), modernizacja stajni, modernizacja stajni na pensjonat (na 2017 r.), budowa toru treningowego (2017 r.).

Łącznie na inwestycje, modernizacje i remonty związane z hodowlą koni Spółka w latach 2015-2018 poniosła wydatki w kwocie 1 820,8 tys. zł, w tym 1 742 tys. zł na inwestycje oraz 77,9 tys. zł na modernizacje i remonty.

Zakończona została budowa hali treningowej (wydatki ponoszone w latach 2016-2018 - łączny koszt 1 536,4 tys. zł) oraz budowa toru treningowego (wydatki ponoszone w latach 2016- 2017 - łączny koszt 122,8 tys. zł).

(akta kontroli str. 26, 57, 58, 81, 140, 109, 148-150, 441)

Poza ujętymi w biznesplanach inwestycjami, Stadnina na potrzeby hodowli koni zrealizowała pięć inwestycji:

- w 2015 r. zakupiono samochód osobowy (za 16 tys. zł),
- w 2017 r. zakupiono przyczepę dla koni (za 20,3 tys. zł), karuzelę dla koni (za 31,8 tys. zł) oraz monitoring stajni (za 8,9 tys. zł),
- w 2018 r. równiarkę terenu do hali treningowej;

Poza ujętymi w biznesplanach modernizacjami, Stadnina na potrzeby hodowli koni zrealizowała ponadto remont bieżalni koni (w 2017 r. za 44,60 tys. zł).

³⁵ Stajnia matek klaczy Iwno, Stajnia wyścigowa Iwno, Stajnia sportowa, ujeżdżalnia, powozownia Iwno, Hala treningowa Iwno, Stajnia klaczy Golejewko, Stajnia żrebaków Golejewko, Stajnia sportowa Golejewko.

³⁶ Budynek stajni matek Iwno, budynek stajni koni sportowych Iwno, budynek bieżalni żrebiąt Golejewko, budynek klaczy Golejewko, budynek koni sportowych Golejewko.

³⁷ Budynek stajni matek Iwno, budynek stajni koni sportowych Iwno, budynek stajni rekreacyjnej Iwno, budynek bieżalni żrebiąt Golejewko, budynek stajni klaczy Golejewko.

3.4. Wykonanie wniosków po kontroli NIK P/13/188 "Realizacja zadań i gospodarka finansowa stadnin koni" oraz innych audytów i kontroli zewnętrznych dotyczących kontrolowanej działalności (np. ANR lub KOWR)

Z odpowiedzi Prezesa Zarządu Spółki³⁸ na wystąpienie pokontrolne po kontroli NIK nr P/13/188 "Realizacja zadań i gospodarka finansowa stadnin koni" przeprowadzonej w 2013 r. wynikało, że wskazane nieprawidłowości zostaną zrealizowane. Z przeprowadzonej analizy wykonania wniosków pokontrolnych w Spółce wynika że, zostały wykonane zalecenia Komendanta Miejskiego Państwowej Straży Pożarnej w Poznaniu oraz uzupełniono brakującą Instrukcję bezpieczeństwa pożarowego dla budynków Spółki. W obiektach w Iwnie (tej lokalizacji dotyczyły wnioski pokontrolne NIK) założone zostały również książki obiektów budowlanych oraz przeprowadzono kontrole okresowe w 2013, 2014 i 2015 r. oraz w 2017 i 2018 r. W 2017 r., zarządzeniem Prezesa, zostały uregulowane kwestie korzystania przez pracowników z usług Spółki, dotyczące utrzymania koni w pensjonacie. Zgodnie z ustawą o rachunkowości, inwentaryzacja przeprowadzana była na ostatni dzień roku gospodarczego.

(akta kontroli str. 971-982, 1027)

W latach 2015-2019, przeprowadzona została kontrola przez KOWR³⁹, który w piśmie pokontrolnym przedstawił 18 wniosków do realizacji m.in.;

- opracowanie i wdrożenie procedur (nowy regulamin) wylaniania kontrahentów w zakresie realizowanych zadań inwestycyjnych oraz w zakresie zakupów, z bardzo dokładnym doprecyzowaniem ścieżek postępowania na poszczególnych etapach oraz określeniem kompetencji i odpowiedzialności poszczególnych osób i komisji przetargowej;
- gromadzenie i przechowywanie kompletnej dokumentacji dotyczącej realizowanych inwestycji oraz sprzedaży środków trwałych;
- dokonanie bieżących napraw i remontów użytkowanych budynków i budowli oraz dodatkowo zabezpieczenie nieużytkowanych budynków Spółki;
- podjęcie działań mających na celu poprawę płynności finansowej w Spółce;
- podjęcie działań mających na celu ograniczenie dalszego wzrostu zobowiązań krótkoterminowych;
- podjęcie działań mających na celu poprawę relacji przychodowo-kosztowej, zwłaszcza w zakresie działalności z hodowli koni;
- monitorowanie na bieżąco zużycia nawozów i środków ochrony roślin;
- uzupełnienie stanu klaczy zgodnie ze „Strategicznym programem hodowli koni w Spółce ANR”;
- wprowadzenie kompetentnego i rzeczywistego nadzoru hodowlanego w oddziale Golejewko;
- wprowadzenie czytelnych zasad ustalania dawek pokarmowych, ewidencji żywienia koni i wydawania pasz (tzw. „zbiorcze kwity wydawania pasz”);
- opracowanie organizacji treningu koni w Stadninie i analizy ekonomicznej prowadzenia własnej Stajni Wyścigowej.

(akta kontroli str. 745-746)

³⁸ Pismo z dnia 19 grudnia 2013 r. numer Ldz.82/R/kon/12/13/DK

³⁹ W dniach od 4 do 9 września 2019 r.

W odpowiedzi udzielonej 12 grudnia 2019 r. Departamentowi Nadzoru nad Spółkami Strategicznymi KOWR na temat stanu realizacji zaleceń pokontrolnych, Prezes Zarządu Spółki zobowiązał się do realizacji wniosków pokontrolnych oraz przedstawił obecną jej sytuację, wskazując przyczyny kłopotów finansowych. Określił kierunki polepszenia wyniku przychodowo-kosztowego m.in. poprzez sprzedaż starej żwirowni w Iwnie o powierzchni 27 ha, która w jego ocenie, wpłynie na poprawę płynności finansowej oraz spłatę zobowiązań kredytowych w 2020 r. o łącznej wartości 1 200 tys. zł. W zakresie ustalania stawek żywieniowych dla koni wskazał, że od trzech lat Stadnina współpracuje z firmą, która opiekuje się stajnią i na podstawie pasz Spółki ustala dawki żywienia dla odpowiednich grup koni (np. klacze jałowe, klacze żrebne lub roczniaki).

(akta kontroli str. 747-750)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W latach 2015, 2017 i 2018 w obiektach Spółki w miejscowości Golejewko oraz w roku 2016 w miejscowości Iwno w żadnym ze skontrolowanych budynków nie przeprowadzono, określonej w art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. a, b i c Prawo budowlane, rocznej kontroli okresowej elementów budynku narażonych na szkodliwe wpływy atmosferyczne i niszczące działania czynników podczas użytkowania obiektu, ani kontroli instalacji i urządzeń służących ochronie środowiska. Prezes Spółki podał w wyjaśnieniach, że brak kontroli okresowej w roku 2015 w oddziale Golejewko nie był zależny od Zarządu Spółki Iwno z uwagi na przejęcie takiego stanu rzeczy z dniem 31 grudnia 2015 r. Dodał, że niewykonanie kontroli okresowych w latach 2017-2018 w budynkach hodowli koni w oddziale Golejewko oraz w roku 2016 w oddziale Iwno, spowodowane były brakiem środków finansowych, z uwagi na zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz na zobowiązania kredytowe, jakie Spółka przejęła w ramach połączenia.

(akta kontroli str. 475-477, 764-767, 827, 859, 885, 938)

2. W latach 2015-2019, w żadnym obiekcie budowlanym przeznaczonym do hodowli koni, Spółka nie przeprowadziła kontroli okresowej pięcioletniej, o której mowa w art. 62. ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo budowlane, polegającej na sprawdzeniu stanu technicznego i przydatności do użytkowania obiektu budowlanego, estetyki obiektu budowlanego oraz jego otoczenia; kontrolą tą powinno być objęte również badanie instalacji elektrycznej i piorunochronnej w zakresie stanu sprawności połączeń, osprzętu, zabezpieczeń i środków ochrony od porażeń, oporności izolacji przewodów oraz uziemień instalacji i aparatów. Stadnina posiadała co prawda protokoły kontroli okresowej 5-letniej na budynki w oddziale Iwno, ale protokoły z przeprowadzonej kontroli budowlanej nie różniły się niczym od protokołów kontroli okresowej rocznej, a ostatnie badania instalacji odgromowej i elektrycznej wykonane zostały w 2013 r.

Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił że, Stadnina nie wykonała powyższych kontroli z uwagi na trudny rok gospodarczy. Susza, jaka dotknęła tereny rolnicze w Wielkopolsce ograniczyła jej możliwości finansowe (rok 2018 zamknął się stratą w kwocie ok. 3 mln zł.). Dodał, że Zarząd podjął decyzję oraz zlecił wykonanie wszystkich brakujących przeglądów okresowych zgodnie z Prawem budowlanym.

(akta kontroli str. 475-477, 764-768, 828, 861, 886, 906-908, 918-929, 940, 959-970)

3. KOB dla budynków przeznaczonych do hodowli koni w latach 2015-2019 były prowadzone nierzetelnie. W poddanych oględzinom książkach⁴⁰ brak było wpisu osoby aktualnie odpowiedzialnej za ich prowadzenie. Na planach sytuacyjnych umieszczonych we wszystkich KOB brak było oznakowania zamknięcia przyłączenia obiektu do sieci, uzbrojenia terenu oraz armatury lub urządzeń przeznaczonych do odcięcia czynnika dostarczanego. W KOB budynków znajdujących się w Iwnie w tabeli 4 w kolumnie 5 (kontrola roczne) nie wpisano daty wykonania robót remontowych wskazanych w kontrolach okresowych, w tabl. nr 5 (kontrola 5-letnie) wpisano protokół z przeglądu w 2010 r. nie wpisano daty wykonania robót remontowych wskazanych w kontroli okresowej w kolumnie nr 5. Brak było wpisów w tabeli nr 6 dotyczącej opracowań technicznych oraz wpisów w tabeli nr 7 dotyczącej protokołów z odbioru robót remontowych. W KOB budynków znajdujących się Golejewku w tabeli nr 4 w kolumnie 5 również nie wpisano daty wykonania robót remontowych wskazanych w kontrolach okresowych, w tabeli nr 5 (kontrola 5-letnie) wpisano protokół z przeglądu w 2013 r. (ten sam co w kontroli rocznej) oraz nie wpisano daty wykonania robót w kolumnie numer 5. Pomimo wpisów dotyczących wykonanych opracowań technicznych dotyczących remontów obiektów wykazanych w tabeli nr 6, brak było wpisów w tabeli nr 8 dotyczącej protokołów robót remontowych. Powyższe było niezgodne z dyspozycją § 5 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie książki obiektu budowlanego⁴¹ oraz ze wzorem KOB stanowiącym załącznik do tego aktu. Z wyjaśnień Prezesa Spółki wynika, że braki te spowodowane były zmianami kadrowymi. Od pierwszego kwietnia 2019 r. obowiązki te przejął inny pracownik i wszystkie braki w KOB zostaną uzupełnione.

(akta kontroli str. 475-477, 764-768, 825-827)

4. Wybudowana w styczniu 2018 r. hala treningowa była użytkowana bez zgłoszenia właściwemu organowi nadzoru budowlanego informacji o zakończeniu budowy. Obowiązek taki wynikał z decyzji dotyczącej pozwolenia na budowę ww. budynku oraz z art. 54 ustawy Prawo budowlane.

Prezes Spółki wyjaśnił, że Spółka podjęła działania w celu przygotowania niezbędnych dokumentów w zakresie zgłoszenia zakończenia budowy hali treningowej do nadzoru budowlanego. Dodał, że w grudniu 2019 r. dokona zgłoszenia tego faktu. Do dnia zakończenia kontroli (18 grudnia 2019 r.) kontrolerzy NIK nie otrzymali potwierdzenia złożenia ww. zgłoszenia.

(akta kontroli str. 767)

OCENA CZĄSTKOWA

Spółka przedkładała przedstawicielowi właściciela odpowiednie dokumenty sprawozdawcze, które rzetelnie i kompletnie przekazywały informacje o jej sytuacji ekonomiczno-finansowej i działalności. Wynagrodzenie Prezesa Zarządu Spółki było zgodne z obowiązującymi regulacjami. W związku z pogarszającą się w latach 2018 i 2019 sytuacją ekonomiczną, Zarząd Spółki zaplanował działania, które docelowo, w kolejnych latach, mają poprawić jej wynik finansowy. O zamierzeniach tych Zarząd poinformował KOWR. Stadnina dbała o majątek związany z hodowlą koni, jednak Zarząd Spółki dopuścił do używania hali treningowej bez uprzedniego zgłoszenia zakończenia robót do nadzoru budowlanego oraz nie zapewnił odpowiedniej częstotliwości przeprowadzenia przeglądów budowlanych. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły także sposobu prowadzenia dokumentacji obiektów budowlanych.

⁴⁰ KOB stajni matek w Iwnie, stajni i ujeżdżalni w Iwnie, stajni rekreacyjnej w Iwnie, białejni żrebiąt w Golejewku, stajni kłacz w Golejewku, stajni koni sportowych w Golejewku.

⁴¹ Dz. U. z 2003 r. Nr 120, poz. 1134

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

- | | |
|---------|--|
| Wnioski | <ol style="list-style-type: none">1) doprowadzenie do zgodności podejmowanych działań z procedurami dotyczącymi wyceny i zasad sprzedaży koni,2) zapewnienie zgodności stosowanych stawek za świadczenie usług pensjonatu dla koni z obowiązującymi w Spółce w tym zakresie regulacjami wewnętrznymi;3) rzetelne prowadzenie KOB,4) przeprowadzanie kontroli okresowych z wymaganą Prawem budowlanym częstotliwością,5) zgłoszenie do właściwego organu nadzoru budowlanego zakończenia budowy hali treningowej. |
|---------|--|

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, 20 grudnia 2019 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Piotr Kręt
specjalista kontroli państwowej

z up. Dyrektora
Grzegorz Malesiński
p.o. Wicedyrektor

.....
podpis

.....
podpis